

Põhisõnumid Euroopa antibiootikumipäev 2022

Viimased andmed ja praegune olukord

- ECDC hinnangu kohaselt sureb Euroopa Liidus, Islandil ja Norras igal aastal üle 35 000 inimese antibiootikumiresistentsete infektsioonide tagajärjel. See hinnanguline näitaja on viimastel aastatel kasvanud. Antibiootikumiresistentsete infektsioonide koormus tervishoiule on sama suur kui gripi, tuberkuloosi ja HIVi/AIDSi tekitatud koormus kokku.
- Perioodil 2016–2020 kasvas ELi/EMP riikides peaaegu kõigi bakteri-antibiootikumiresistentsuse kombinatsioonidega seostatavate infektsioonide ja surmade hinnanguline arv oluliselt, kuigi 2019. ja 2020. aastal (COVID-19 pandeemia esimesel aastal) vähenes see näitaja veidi.
- Üle 70% antibiootikumiresistentsete infektsioonide tervisemõjust tuleneb otseselt tervishoiuteenustega seotud nakkustest. Seda saaks minimeerida piisavate nakkusennetuse ja -tõrje meetmetega, samuti antibiootikumikasutuse piiramisega tervishoiuasutustes.
- Kõige suuremat haiguskoormust põhjustas kolmanda põlvkonna tsefalosporiinide suhtes resistentne *Escherichia coli*, millele järgnesid metitsilliiniresistentne *Staphylococcus aureus* (MRSA) ja kolmanda põlvkonna tsefalosporiinide suhtes resistentne *Klebsiella pneumoniae*.
- Suurima tervisemõjuga on resistentsus bakterinfektsioonide viimase valiku ravimina kasutatavate antibiootikumide, nt karbapeneemide suhtes. Aastatel 2016–2020 suurenes karbapeneemiresistentsete bakterite põhjustatud surmajuhtumite arv. Levinumate tervishoiuga seotud nakkuste põhjustajate karbapeneemiresistentsete *Klebsiella pneumoniae* ja *Acinetobacter* spp.-ga seostatavate surmajuhtumite arv kasvas aastatel 2016–2020 ligikaudu 50% võrra.
- Perioodil 2016–2020 kasvasid *Acinetobacter* spp.-ga seotud juhtude arv ja antimikroobikumiresistentsuse protsendimäärad enim riikides, kus oli teatatud juba enne 2020. aastat *Acinetobacter* spp.-ga seotud suurtest antimikroobikumiresistentsuse määradest.
- *Acinetobacter* spp. on tervishoius eriti probleemne bakter, sest võib püsida tervishoiuasutustes kaua ja sellest on teadaolevalt raske lahti saada.
- Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsiooni (OECD) 2018. aastal esitatud hinnangu kohaselt lähevad antibiootikumiresistentsete infektsioonid ELi/EMP riikide tervishoiusüsteemidele igal aastal maksma 1,1 miljardit eurot.

- Esineb selge seos populatsioonis (nt esmatasandi tervishoius) täheldatava antibiootikumide kasutamise sageduse ja samas populatsioonis infektsioone põhjustavate bakterite antimikroobikumiresistentsuse taseme vahel. See tähendab, et mida rohkem antibiootikume riigis tarbitakse, seda suuremad on resistentsuse protsendimäärad selles riigis.
- Lisaks on nakkusennetuse ja -tõrje meetmete rakendamine ja järgimine pöördvõrdeliselt seotud antimikroobikumiresistentsuse tasemega, eelkõige haiglates ja muudes tervishoiuasutustes. See näitab, et mida rohkem tähelepanu pööratakse riigis nakkusennetusele ja -tõrjele, seda väiksem on resistentsuse protsendimäär.
- Perioodil 2012–2021 täheldati ELi/EMP riikides nii kogukonnas (esmatasandi tervishoius) kui ka haiglates antibiootikumide tarbimise statistiliselt olulist vähenemist. Statistiliselt oluline kasvutrend registreeriti ainult ühes riigis (Bulgaaria).
- On võimalik, et COVID-19 pandeemiaga seotud tegurid mõjutasid alates 2020. aastast ELi/EMP riikides antibiootikumide tarbimist (nt haiguste leviku muutused, sagedasem arstide külastamine, ravimite väljakirjutamise tavad ja muude kui COVID-19-ga seotud hingamisteede nakkuste väiksem esinemissagedus, mis tulenes mittefarmatseutilistest sekkumistest). Siiski suurenes 2020. ja 2021. aastal kiiresti kogukonnas kasutatavate nn laia ja kitsa spektriga antibiootikumide suhtarv.
- Ehkki ELi/EMP riikide haiglates toimus 2020. ja 2021. aastal antibiootikumide keskmise tarbimine enneolematu vähenemine, suurenes oluliselt laia spektriga ja viimase valiku antibiootikumide tarbimine.
- Antimikroobikumiresistentsus on ELi/EMP riikides endiselt suur probleem, seetõttu peame jätkama tegevust antibiootikumide tarbetu kasutamise vähendamiseks ning parandama nakkusennetuse ja -tõrje tavasid, et seda oluliselt vähendada.
- Teatatud antimikroobikumiresistentsuse protsendimäärad olid mitme bakteriliigi-antimikroobikumirühma kombinatsiooni lõikes riigiti väga erinevad ning sageli põhjust lõuna ja läänest itta gradiendiga. Üldiselt olid kõige väiksemad antimikroobikumiresistentsuse protsendimäärad Põhja-Euroopa riikides ning kõige suuremad Lõuna- ja Ida-Euroopa riikides.
- Kuigi antimikroobikumiresistentsuse ohust rahvatervisele ollakse rohkem teadlikud ning nakkusennetuse ja -tõrje, antibiootikumikasutuse piiramise ja piisava mikrobioloogilise suutlikkuse kohta on olemas tõenduspõhised suunised, on rahvatervise meetmed selle probleemi lahendamiseks endiselt ebapiisavad. Antimikroobikumiresistentsuse käsitlemiseks on kiiresti vaja tõhusamaid sekkumisi ja meetmeid, millel omakorda oleks tugev positiivne mõju ELi/EMP riikide rahvatervisele ja tulevastele tervishoiukuludele.